

Vakansiehuis met swembad.

Herman Koch. Vertaal deur Daniel Hugo. Pretoria: Protea Boekhuis, 2015. 288 pp. ISBN: 978-1-4853-0545-3.

DOI: <http://dx.doi.org/10.17159/tvl.v53i2.36>

Een bekend adagium in de kunstwereld luidt dat wanneer de uitvoering naar het gevoel van de kunstenaar goed ging, deze niet kritisch genoeg was daartijdens. Koch (in Dessing): “[*Zomerhuis met zwembad*] heeft een verteltoon die me kennelijk ligt. Geen enkel boek heeft me ook zo weinig moeite gekost. Het was alsof het boek er al was”.

Het diner (2009), zijn zevende roman, leverde Herman Koch definitief een plek op aan het gesternte van de Nederlandse letteren. De Afrikaanse editie (*Die aandete*) verscheen in 2013 van de hand van gelouwerd vertaler Daniel Hugo. In zijn rij vertalingen van Harry Mulisch, Gerrit Komrij, Karel Glastra van Loon en Tom Lanoye, schaart zich nu een tweede boek van Koch: *Vakansiehuis met swembad* (2015).

Zomerhuis met zwembad (2011) is Kochs eerste roman na *Het diner*. Het succes van *Het diner* was niet in de laatste plaats te danken aan de fijne middenweg tussen populair proza en complexe gelaagdheid die het ogenschijnlijk moeiteloos bewandelde. Het eenvoudige proza in combinatie met een verteller die steeds onbetrouwbaarder (b)lijkt te worden ademden de urgentie van een *page turner* en een ambitie naar Grotere Gebaren.

De hoofdpersoon van Kochs nieuwe roman lijkt zich helaas niet om dat streven te bekommeren—of om überhaupt

enige ambitie. De Nederlandse huisarts Marc Schlosser trekt zich weinig aan van patiënten, medische normen of specialisten. Zijn consulten duren een gulle twintig minuten (“my verkoospunt”), maar “[p]asiënte verwar tyd met aandag”. Marc luistert niet echt, want een huisarts “hoef mense nie gesond te maak nie” (12). En als ze zich niet laten afschepen, doet hij maar een rectaal touché, want “hulle wil *ondersoek* word. [...] Dat ek ’n vinger êrens insteek.” (7)

Hoofdpersoon, verteller en focalisator dokter Marc is een man met een beroepsdeformatie. Regelmatig vervalen zijn gedachten in even beeldende als gruwelijke doktersfantasieën: de gele teennagel van de campinggast in het wc-hokje naast hem zou hij liefst bewerken met “’n *Ysterhamer* wat die brose toonnael met een goedgemikte hou sal verbrysel. Wat dit in duisend stukkie uitmekaar sal laat spat. [...] Los stukkie nael sal in alle rigtings vlieg, teen die mure en die toilet se halwe deur, soos verpoeierende tandsteen onder die mondhigiënis se boor.” (63) Het verhaal grossiert in dergelijke vermakelijkheden door ’s dokters ogen. Alleen, Marc houdt zo zijn eigen verhaal nogal op. De vraag is bovendien: wat voor verhaal precies?

In de openingshoofdstukken van het boek wordt duidelijk dat een van Marcs patiënten, de beroemde acteur Ralph Meier, komt te overlijden. Of eigenlijk “overlijden”, want Marc laat meer dan graag doorschemeren dat hij de ernstige ziekte (het woord “kanker” wordt angstvallig vermeden) een handje (of, vooruit, een paar handjes) heeft geholpen: “*Uit-*

saaiings... Dit was nog altyd vir my 'n mooi woord. Ek saai op hierdie oomblik iets. Ek plant iets." (236) Met de vraag naar Marcs motief in het achterhoofd wordt de lezer in een lange *flashback* door de zomer van een jaar geleden gepraat. Marc, zijn vrouw en hun twee puberdochters worden voor vakantie bij het zomershuis (met zwembad) van rokkenjager Ralph en zijn gezin uitgenodigd. En dan, opeens, wordt Marcs dertienjarige dochter Julia 's nachts op een strand verkracht (dat woord wordt trouwens ook angstvallig vermeden), en keert de familie halsoverkop huiswaarts.

De vragen naar de dader en Marcs "medische fout" hadden een prachtige thriller of psychologische roman kunnen opleveren, met een klappend slot en het soort ethische overpeinzingen waarmee *Het diner* de lezer achterliet: wanneer is iets goed, wanneer is iets slecht – bestaat er zoiets als het goede en het slechte? Maar Marc heeft zijn dader en een kinderverkrachter is als een dichte mossel in een lekkere mosselpan: "Daardie mossel is self siek. Gaan ons nou daardie mossel met geweld oopbreek en tog opeet? Gaan ons hom twee jaar lank gesprekke laat voer met 'n tronksielkundige en hom in ons mond steek omdat die sielkundige ons verseker het dat die mossel nou eetbaar is? Of gooi ons hom weg?" (268)

Dat Ralph op zijn sterfbed besluit op te biechten dat zijn zoontje wist dat Julia met de technicus van het vakantiehuis een nachtelijk strandafspraakje had, is een leuke gelaagdheid, maar voelt als een *deus ex machina* die het verhaal uitblaast. Het punt is dat alle personages dermate

oppervlakkig uitgewerkt blijven dat iedere man de dader zou hebben kunnen zijn.

Desondanks klinkt er in *Vakansiehuis met swembad* af en toe een bedachtzame toon. Hier denkt Marcs vrouw na over de gevolgen van de verkrachting op Julia: "'Dit is eintlik vir my die ergste,' sê Caroline. 'Dat ons nooit sal weet nie. Wat aan haar ouderdom toegeskryf moet word en wat... wat aan daardie ander ding.'" (245) Wanneer het meisje zelf bij de Grand Canyon met betraande ogen naar Marc opkijkt en schokt, "Ek kan nie meer sien hoe mooi dit is nie", raakt het boek toch even een gevoelige snaar. (248) Maar dit blijven geïsoleerde momenten in een verhaal dat niet precies lijkt te weten wat het wil zijn.

Dat ligt niet aan het vertaalwerk. Hugo blijft zo dicht bij de brontekst als mogelijk maar vertaalt zo vrij als nodig, waardoor de sfeer behouden blijft. Neem bijvoorbeeld Ralphs woorden tegen Marc, wanneer hij 's avonds in een strandkroeg drie mooie dames met zijn ogen uitkleedt: "Ek sal my voortande gee om een van hulle 'n bietjie beet te kry." (164) ("O, ik zou er een moord voor doen om er heel even aan te mogen zitten"). Het vleeslijke van de tweede "er" (toch een gevreesd woord onder vertalers) schijnt fraai door in de objectivering van de vrouw in "beet te kry" ("te pakken nemen").

Hugo weet het Nederlands in een soepel, ongecompliceerd en degelijk Afrikaans om te zetten. De korte hoofdstukken lezen bovendien prettig weg. Dat maakt *Vakansiehuis met swembad* heel

geschikt om als Nederlander Afrikaans te leren, en omgekeerd biedt het een toegankelijke weg naar eigentijds Nederlands proza. Maar wanneer Marc in de slotscène van het boek tevreden toekijkt hoe zijn oudste dochter weer vol levenslust van een duikplank springt, ontwaakt de lezer niet uit een *katharsis* of de greep van een meeslepende *whodunnit*. Het eerste kwart heeft zeker potentie. Daarna waaiert het verhaal uit en mijmert Marc voort, maar voor een pretentieloze zomerdag bij het zwembad is dit misschien aardige lectuur.

Geraadpleegde bron

Dessing, M. "Interview: Herman Koch over *Zomerhuis met zwembad*." 12 jan. 2012. 31 mei 2016. <<http://maartendessing.blogspot.co.za/2012/01/herman-koch-over-zomerhuis-met-zwembad.html>>.

Tycho Maas

t.a.j.maas@uva.nl

Universiteit van Amsterdam /

Universiteit Stellenbosch

Amsterdam / Stellenbosch